

Περί πίστης, θρησκευτικής πίστης και γνώσης

Η πίστη είναι η βάση της θρησκείας. Προέρχεται κυρίως από την άγνοια για το άγνωστο και τον θάνατο, από τον φόβο σε συνδυασμό με την έλλειψη κρίσης. Με το θέμα αυτό έχουμε ξανασχοληθεί εδώ και εδώ.

Αν παρακολουθήσουμε την χριστιανική θεολογία θα διαπιστώσουμε μια λογικοφανή προσπάθεια με την βοήθεια της φιλοσοφικής και κυρίως της θεολογικής ορολογίας, να συνδυαστεί η πίστη με την γνώση, χωρίζοντας την γνώση σε “γνώση” και “υποχρεωτική γνώση”, δείτε και εδώ (του σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου Ιωάννη Ζηζιούλα Β΄ ΠΕΡΙ ΓΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΕΩΣ ΙΙ. Περί Πίστεως) Και θα κάνουμε εδώ μια ανάλυση της ορολογίας και της χρήσης του όρου στην καθημερινή πρακτική, για να δούμε πόσο αυτό έχει σχέση ή όχι με την γνώση.

Ας δούμε τον ορισμό της: **Πίστη είναι η πεποίθηση, η βεβαιότητα, η σιγουριά που έχει κάποιος για κάτι.**

Και χρησιμοποιείται με αυτή την λογική ως πίστη θρησκευτική, πίστη οικονομική, πίστη συζυγική-συντροφική κ.λπ. Σύμφυτο της πίστης είναι και η προδοσία. Προδοσία είναι η αθέτηση μιας υποχρέωσης που φαίνεται να έχει αναλάβει κάποιος, δηλαδή στην προκειμένη περίπτωση, εμφανίζεται σαν την προδοσία της εμπιστοσύνης μας σε αυτόν.

Ας αναλύσουμε λίγο τις περιπτώσεις αυτές, αφού δούμε όμως ποια είναι η πρώτη αυθόρμητη μορφή πίστης του ανθρώπου και πως εμφανίζεται .

Πίστη στους γονείς

Με το που γεννιέται ο άνθρωπος, είναι παντελώς ανίκανος να ζήσει και να επιβιώσει χωρίς βοήθεια και την βοήθεια την δίνουν συνήθως οι γονείς του. Αυτοί τον τρέφουν, τον καθαρίζουν, τον προστατεύουν, τον μεγαλώνουν, όλος ο κόσμος τους είναι αυτοί. Με το που γεννιέται, λοιπόν, ο άνθρωπος και μέχρι τουλάχιστον να φθάσει στην εφηβεία, έχει απόλυτη πίστη σε αυτούς που το μεγαλώνουν, ακόμα και αν αυτοί δεν το αγαπούν, γιατί δεν έχει άλλο σημείο αναφοράς και είναι πλήρως εξαρτώμενος από αυτούς.

Γιατί όμως πιστεύουμε στους γονείς μας όσο είμαστε παιδιά; Φαίνεται ότι είναι ξεκάθαρα εξελικτική ανάγκη, δεν μπορεί το παιδί να κάνει αλλιώς, αφού είναι ανάγκη επιβίωσης και πρακτικά δεν υπάρχει εναλλακτική λύση. Οτιδήποτε πει ή κάνει ο παντοδύναμος και παντογνώστης γονιός, είναι νόμος. Ακόμα και αν το παιδί με τις σκανδαλιές του προσπαθήσει να το ανατρέψει, στην ουσία ψάχνει τα όρια και τις προϋποθέσεις αυτού του νόμου, όχι την ανατροπή του. Απιστία είναι η, μάλλον, σπάνια περίπτωση που οι γονείς δεν το αγαπούν, το παιδί δεν μπορεί να αγνοήσει την φυσική αδυναμία του να βρει άλλη λύση και έτσι η μόνη του αντίδραση είναι στην συμπεριφορά του, αλλά υπάρχουν και άλλες περιπτώσεις που δεν είναι τόσο ξεκάθαρες. Για παράδειγμα η γέννηση ενός μικρότερου αδερφού, είναι μια μορφή προδοσίας των γονιών από την οπτική του πρώτου παιδιού. Η αποκλειστική ενασχόληση με το ένα παιδί που υπήρχε μέχρι την στιγμή που εμφανίζεται το δεύτερο, τώρα μοιράζεται στα δύο, κάτι όχι τόσο ευχάριστο για αυτό που είχε συνηθίσει, δηλαδή να είναι το κέντρο του σπιτιού. Βλέπουμε λοιπόν ότι στην πίστη και την απιστία παίζει επίσης ρόλο και η **συνήθεια**.

Αυτή η απόλυτη και αυθόρμητη πίστη, έχει συγκεκριμένα χρονικά όρια και αυτά είναι η εφηβεία και η ενηλικίωση του παιδιού, επειδή όμως είναι η σημαντικότερη σχέση του ανθρώπου, αφήνει σημάδια σε όλη την ζωή και αυτό εξαρτάται από την ποιότητα της σχέσης των γονιών με τα παιδιά τους. Δυστυχώς υπάρχουν γονείς που επενδύουν στα παιδιά τους τις δικές τους επιθυμίες, ή είναι ιδιαίτερα υπερπροστατευτικοί, πνίγοντας τα παιδιά από “αγάπη” όπως νομίζουν, με αποτέλεσμα να μην μπορεί το παιδί με την ενηλικίωση να κόψει τον ομφάλιο λώρο της γονικής εξάρτησης, στην ουσία να μην μπορέσει να ενηλικιωθεί ποτέ, ή να ενηλικιωθεί φορτωμένο με τις ανάγκες και φοβίες των γονιών του. Η προδοσία λοιπόν, αν υπάρχει, δεν είναι πάντα κατανοητή και εξαρτάται από τον βαθμό αυτοσυνειδησίας που θα αποκτήσει κάποιος από την τριβή του με την ζωή ή την επαφή του με έναν ειδικό.

Σε κάθε περίπτωση, η αρχική πίστη έχει εξαφανιστεί από μια ηλικία και πάνω και έχει μετατραπεί ίσως σε κάποιο συναίσθημα ή και σε εναλλαγή συναισθημάτων όπως: αγάπη, συναισθηματική εξάρτηση, συμπάθεια, κατανόηση, αδιαφορία, μίσος.

Οικονομική πίστη

Η οικονομική πίστη είναι οι τράπεζες. Πρέπει κάπου να εμπιστευτείς τα λεφτά σου και πρέπει να αποκτήσεις εμπιστοσύνη για κάποια από αυτές. Ίσως σε πείσει το μέγεθος, η εμφάνιση, η σοβαρότητα, ή αντιμετώπισή σου ως πελάτη, ή η εμπειρία

ενός κοντινού σου προσώπου. Φυσικά εδώ έχεις συνήθως μία γκάμα επιλογών σε αντιδιαστολή με την γονική πίστη.

Η τραπεζική πίστη διαφέρει από την προηγούμενη γιατί δεν υπάρχει συνήθως συναισθηματική εξάρτηση, αν και εδώ παίζει σημαντικό ρόλο η συνήθεια, υπάρχουν δυνατότητες επιλογής και έχουμε ξεκάθαρα ιστορικά παραδείγματα καταστροφής τραπεζών άρα και απιστίας για να μπορούμε να καταλάβουμε κάτι σημαντικό για την λειτουργία της πίστης: Η πίστη είναι μια προσπάθεια ορθολογικής αντιμετώπισης της πλήρους άγνοιας μας για τα οικονομικά και του φόβου μιας κακής επένδυσης που μπορεί να μας καταστρέψει οικονομικά και χρησιμοποιεί συνήθως ανορθολογικές πληροφορίες και αιτίες, όπως η συνήθεια, η εμφάνιση, η επιρροή από τις διαφημίσεις, η συμβουλές φίλων κ.λπ.

Σκεφθείτε για παράδειγμα: Έχετε τις πλήρεις οικονομικές γνώσεις να προβλέψετε ότι μια τράπεζα θα πάει καλά μέχρι μια συγκεκριμένη ημερομηνία, δίνοντας καλές αποδόσεις στα λεφτά σας και μετά θα καταρρεύσει, ενώ μια άλλη, που μέχρι τώρα είχε λιγότερες αποδόσεις, θα ωφεληθεί από την καταστροφή αυτή και θα προοδέψει, κάνοντας ευτυχέστερους τους πελάτες της, τι θα κάνατε; Θα πηγαίνατε στην πρώτη, θα τις εμπιστευόσασταν τα λεφτά σας μέχρι την προβλεπόμενη ημερομηνία, ή λίγο νωρίτερα και μετά θα πηγαίνατε στην δεύτερη. Αν μπορούσατε, φυσικά, να διαχειριστείτε εσείς τα λεφτά σας καλύτερα και να τα αξιοποιήσετε σωστά, δεν θα πηγαίνατε σε καμία, θα τα διαχειριζόσασταν εσείς. Βλέπουμε λοιπόν ότι η πίστη-εμπιστοσύνη συνδέεται άμεσα με την έλλειψη γνώσης. Γνώσης που είναι πρακτικά δύσκολο να έχουμε λόγω των πολλών και ανέλεγκτων παραγόντων που την επηρεάζουν.

Συζυγική πίστη

Η συζυγική/συμβιωτική πίστη, είναι η εμπιστοσύνη που θέλουν χωρίς να το καταφέρνουν πάντα, να έχουν τα δύο μέλη ενός γάμου ή ερωτικής σχέσης και είναι συνέχεια της πίστης στην οικογένεια που είχε ο άνθρωπος όταν ήταν μικρός, για τον λόγο αυτό και συνήθως από πλευράς ψυχολογίας, στο πρόσωπο του/της συντρόφου συνήθως ψάχνει ο καθείς μας το πρόσωπο του αντίστοιχου γονέα του. Ένα τεράστιο θέμα για να αναλυθεί σε βάθος, θα χρησιμοποιούσαμε κυρίως τα στοιχεία που είναι κοινά με τα υπόλοιπα.

Τί καλύπτει αυτή η πίστη; Πιστεύει ο καθείς, ότι ο συγκεκριμένος άλλος, είναι ο άνθρωπός του και αυτός που θα βοηθήσει για αντιμετωπίσουν μαζί όλα τα μελλοντικά προβλήματα, είναι δηλαδή, ή φιλοδοξεί να γίνει ο σημαντικότερος και

κοντινότερος άνθρωπος για αυτόν, αλλά και αυτός που θα τον σώσει από την “κατάρρα” της μοναξιάς.

Εδώ έχουμε μια διαφορετική έναρξη της πίστης αυτής. Μέχρι πριν λίγο καιρό υπήρχαν και γινόντουσαν σχέσεις ή γάμοι, από συνοικέσιο ή από ξεκάθαρο υπολογισμό που συνήθως ξεκινούσε από τους γονείς, κάτι που αδιαφορούσε για την θέληση των ενδιαφερομένων. Σε άλλες εποχές που αυτό ήταν υποχρεωτικό και η λύση του γάμου δύσκολη, ίσως κάποιες φορές να δούλευε –ακόμα και με σοβαρά προβλήματα στους συμμετέχοντες, σήμερα όχι. Η πλήρως αποδεκτή πρακτική σήμερα στην κοινωνία μας, είναι η γνωριμία από έρωτα και με αυτή θα ασχοληθούμε αφού είναι η μοναδική που δείχνει να είναι ελεύθερη επιλογή του ανθρώπου, αν και αυτό από ψυχολογικής πλευράς, είναι ένα θέμα προς συζήτηση.

Ο έρωτας για το άλλο φύλο, άλλο ένα τεράστιο θέμα, φαίνεται να είναι επίσης εξελικτική ανάγκη που ξεκινάει από την ανάγκη διαιώνισης των ειδών, μπορεί όμως να διαφοροποιηθεί σε διάφορες μορφές όπως έρωτας στο ίδιο φύλο, ή σε κάτι μη ανθρώπινο π.χ. μια ιδέα, δεν παύει όμως να ξεκινάει από τις απόλυτα φυσιολογικές ορμές του νέου ανθρώπου και την μεγάλη του ανάγκη, να ενωθεί, να γνωρίσει, να κάνει δικό του, να μετέχει, με το διαφορετικό, το άλλο, να διευρυνθεί. Ο έρωτας δεν έχει τίποτα το ορθολογικό, δεν ξέρει αν το αντικείμενο του πόθου ενδώσει, αλλά και αν ενδώσει δεν είναι ποτέ σίγουρος για την εξέλιξη και στηρίζεται σε μια ελπίδα ευτυχίας που συνήθως θολώνει την κρίση. Η πίστη συνήθως μπαίνει στο αμέσως επόμενο στάδιο, όταν δύο άνθρωποι αποκτήσουν πλέον με κοινή συναίνεση, συναισθηματική ή σεξουαλική σχέση, θέλουν να ζήσουν μαζί τον έρωτά τους και φυσικά, δίνουν μια τυπική ή άτυπη υπόσχεση μιας κάποιου είδους σχέσης, για πολύ ή λίγο. Η τριβή της σχέσης ή η συγκατοίκηση δεν είναι πάντα καλή στην πορεία της, ειδικότερα αν ο χαρακτήρας, η γενικότερη ιδεολογία του ενός δεν ταυτίζονται ή έρχονται σε σύγκρουση με του άλλου και εκεί ξεκινάνε προβλήματα ή επέρχεται ρήξη της σχέσης και φυσικά διάλυση της πίστης.

Το χαρακτηριστικό μιας μακροχρόνιας σχέσης είναι ότι ο έρωτας, μετά από δύο περίπου χρόνια σταδιακά φθίνει και στην θέση του επίσης εμφανίζονται κάποια νέα συναισθήματα ή καταστάσεις, όπως: Επιβεβαίωση, αγάπη, συμπάθεια, κατανόηση, ανοχή, αδιαφορία, μίσος, εξάρτηση, αίσθημα προδοσίας, συνήθεια. Η πίστη δοκιμάζεται και ακολουθεί και αυτή την ίδια πορεία, τα συναισθήματα και οι καταστάσεις αυτές την επηρεάζουν και άλλοτε ενισχύεται άλλοτε εξαφανίζεται, ιδιαίτερα όταν εμφανίζονται καταστάσεις προδοσίας.

Σήμερα, στον δυτικό κόσμο, που οι άνθρωποι έχουν την δυνατότητα να εκφράζουν ευκολότερα τα συναισθήματά τους και τα “θέλω” τους, και οι εξαρτήσεις είναι μικρότερες, ή ο κοινωνικός περίγυρος δεν είναι τόσο ασφυκτικός που να περιορίζει τα “θέλω” αυτά, λίγες σχέσεις γύρω μας είναι πραγματικά “για μια ζωή” και δείχνουν και επιτυχημένες, και προφανώς αντανακλούν την πραγματικότητα, δηλαδή ο άνθρωπος αισθάνεται συχνά προδομένος, δεν εμπιστεύεται εύκολα μια σχέση, ή οι προδιαγραφές που έχει θέσει δεν καλύπτονται εύκολα ή ακόμα η πίστη του στρέφεται σε άλλα υποκατάστατα πιο βολικά ίσως όπως η αγάπη για τα ζώα, το περιβάλλον, ιδεολογίες κλπ. ή τέλος συμβιβάζεται με καταστάσεις που πραγματικά δεν θα πολυήθελε, αφού τελικά και ο γάμος ή μία σχέση, είναι στην ουσία ένας αμοιβαίος συνήθως συμβιβασμός και των δύο μερών σε μια κοινή πορεία.

Θρησκευτική πίστη

Με την θρησκευτική πίστη τα πράγματα είναι απλούστερα ως προς την δημιουργία της. Το παιδί όπως είπαμε εμπιστεύεται τους γονείς του, που πιστεύουν και αυτοί σε μια θρησκεία, που οι γονείς τους επίσης τους είπαν σαν σωστή, που χάνεται στα βάθη του χρόνου από παππού προς πάππο, όπως ακριβώς και η ιστορία της κάθε θρησκείας, που συνήθως έχει να κάνει με συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές ή κάθε μια. Τελικά όλοι αυτοί εμπιστεύονται κάποια αρχαία κείμενα που γράφουν για τις υπερ-εμπειρίες κάποιου προφήτη ή μύστη το κάθε ένα, που συνάντησε τον θεό ή μέσα από όνειρο ή ξύπνιος μίλησε μαζί του απευθείας ή με έναν αγγελιοφόρο του, ή ήταν ο ίδιος θεός κ.λπ κ.λπ.

Η θρησκευτική πίστη λοιπόν δομείται με τον προσηλυτισμό των νέων, από την στιγμή που γεννιούνται στο σχετικό θρησκευτικό-κοινωνικό περιβάλλον. Βαπτίζονται, πηγαίνουν στην Εκκλησία, τους μαθαίνουν να προσεύχονται κ.λπ κ.λπ. Εν ολίγοις, σταδιακά και από λίγο κάθε φορά τους υποβάλλεται και πείθονται όλο και περισσότερο, πριν ακόμα γεννηθεί η κριτική ικανότητα, ότι οφείλουν να πιστεύουν τον θεό και τις αρχές της συγκεκριμένης θρησκείας. Το χαρακτηριστικό της είναι ότι δεν έχεις γκάμα επιλογών, τις επιλογές μπορείς να τις κάνεις ίσως όταν μεγαλώσεις και μάθεις ότι υπάρχουν και άλλοι θεοί ή άλλες θρησκείες, ή ότι η πίστη αυτή δεν είναι απαραίτητη, μόνο που ήδη η πίστη στην ηλικία αυτή, είναι δομημένη καλά και δύσκολα αλλάζει ή φθίνει. Όπως είπαμε η συνήθεια είναι σημαντικός παράγοντας για την πίστη, κυρίως αν όλος ο κοινωνικός περίγυρος εξαρτάται τόσο πολύ από αυτήν και δεν επιτρέπει εύκολα από τα μέλη του την διαφοροποίηση.

Τί καλύπτει αυτή η πίστη;

Μία **ασφάλεια** σε μια κοινωνική ομάδα με παρόμοιες αξίες, μια **ταυτότητα** που προέρχεται συνήθως από τα βάθη της ιστορίας, μια **ελπιζόμενη λύση για τα προβλήματα** που θα σου λύσει ο Θεός, με κυριότερο αυτό του θανάτου, ή για κάποιους και μία **ελπιζόμενη επίσης “βασιλεία”** σε έναν άλλο απροσδιόριστο τόπο και χρόνο.

Έχουμε στην πίστη αυτή προδοσία; Εξαρτάται πως το βλέπει κανείς. Αν θεωρήσει κάποιος υπαρκτό το αντικείμενο της πίστης του και από την στιγμή που νομίζει ότι έχει μια προσωπική σχέση μαζί του ναι. Βέβαια το σημαντικότερο αποτέλεσμα της πίστης σε έναν θεό η θρησκεία, δηλαδή η απόκτηση της “μετά θάνατον ζωής” ή της “ουράνιας βασιλείας”, αφού αυτή θα δοθεί υποτίθεται μετά τον θάνατο, είναι αδύνατο να επαληθευθεί ποτέ, παρόλα αυτά υπάρχουν κάποιοι που είναι ανυπόμονοι και περιμένουν αποτελέσματα νωρίτερα από την διαπροσωπική τους σχέση με τον θεό, οπότε έχουμε και από αυτές διαρροές από την μία πίστη στην άλλη ή και σε καμία.

Η μη πίστη στην σημερινή κοινωνία μας που είναι κατά βάση θεϊστική λόγω συνήθειας και συνεχούς προσηλυτισμού, είναι αποτέλεσμα συνήθως έρευνας, ή μη εμπιστοσύνης στην ορθότητα των ισχυρισμών της θρησκείας, γιατί οι θρησκείες έχουν πάντα για όλα απαντήσεις, άσχετο αν έχουν ή όχι λογική, που καλύπτουν όλες τις περιπτώσεις, με μια δικαιολογία που για έναν πιστό είναι συνήθως αρκετή. Η αίσθηση προδοσίας από τον θεό δεν οδηγεί εύκολα στην απόρριψή του αλλά στις λίγες περιπτώσεις αλλαγής θεού, δηλαδή διαρροής σε άλλο θεϊστικό δόγμα, ή κάποιας αρχικής αδιαφορίας που μετά από κάποιο διάστημα κατά κανόνα εξαφανίζεται και ο πιστός επανέρχεται. Η μη πίστη λοιπόν έχει να κάνει πολύ με την γνώση και την κριτική σε λογικά αστήρικτους ισχυρισμούς ή νοητικούς ακροβατισμούς στους οποίους οι θρησκείες είναι ικανότατες για να πείθουν τους πιστούς.

Ας δούμε ένα κλασικό παράδειγμα: Σύμφωνα με την θρησκεία **οι “καλές” πράξεις επιβραβεύονται από τον Θεό** γιατί είναι σύμφωνα με το “σχέδιό του”, αντίθετα **οι “κακές” τιμωρούνται**. Βέβαια υπάρχουν πολλές περιπτώσεις που “κακοί” άνθρωποι φαίνεται σκανδαλωδώς να τους έρχονται συνέχεια επιβραβεύσεις που αναιρούν τον κανόνα. Για να αντιμετωπιστεί αυτή η αντίφαση, η περίφημη “επιβράβευση” ή η “τιμωρία” από τον θεό είναι ασαφής στο αν αναφέρεται σε αυτή ή στην άλλη ζωή, άρα η γνώση μας είναι ελλιπής σε αυτό. Με αυτόν τον τρόπο αν δεν βλέπουμε τον “κακό” να τιμωρείται, μπορούμε να εκλογικεύσουμε για να αισθανθούμε

καλύτερα, ότι **θα τιμωρηθεί κάποτε** στο απροσδιόριστο μέλλον κυρίως μετά θάνατον, ή να πούμε το βολικό **“άγνωσται αι βουλαί του θεού”** και έτσι να μην αισθανθούμε προδοσία από αυτή την ιδεοληψία. Σε αυτό οδηγείτε εύκολα ο άνθρωπος, λόγω και της έμφυτης διάθεσης για το δίκαιο που έχει, η οποία θέλει σε όλα να υπάρχει μια δικαιοσύνη όπως την φαντάζεται κάθε φορά αυτός ή η κοινωνία του.

Τί γίνεται όμως, όταν κάποιος αν και κάνει καλές πράξεις, αυτός φαίνεται να τιμωρείται συνέχεια από την ζωή; Εδώ υπάρχει μια ενδιαφέρουσα εφευρετικότητα σε απαντήσεις, που καλύπτουν κάθε γούστο για να δικαιολογηθεί αυτή η άγνοια: Μια πιθανή απάντηση που θα ακούσουμε είναι ότι **δεν ξέρουμε στην πραγματικότητα αν όντως το υποκείμενο είναι “καλό” ή “κακό”, μόνο ο Θεός ξέρει!** Μια άλλη απάντηση που έχει δοθεί είναι ότι **πληρώνει αμαρτίες προηγούμενων γενιών!** Μια επίσης συνήθης απάντηση είναι να **ρίχνεται το πρόβλημα σε κάποιον άλλο, στον Διάβολο** (ότι και να σημαίνει αυτό σε κάθε θρησκεία, όπως κακοί δαίμονες κλπ) που υποτίθεται ότι ξεγελάει ή υποβάλλει αυτές τις τιμωρίες! Τέλος υπάρχει και άλλη μία επίσης **“πειστική”** για τους πιστούς απάντηση, ότι ο Θεός τούς κάνει παιχνίδια, και **δοκιμάζει την πίστη τους** για να διαπιστώσει ο...“παντογνώστης”, πόσο πιστοί είναι!

Φαίνεται λοιπόν ότι οι θρησκείες έχουν πάρα πολλές απαντήσεις, αντιφατικές μεταξύ τους, νοητικά απαράδεκτες, αλλά καλύπτουν όλα τα γούστα, και οι πιστοί δεν θα αισθανθούν εύκολα προδοσία, αφού μία από αυτές θα τους καλύπτει και θα εκλογικεύει την οποιαδήποτε αμφιβολία που γεννά το κάθε μη “λογικό” για αυτούς συμβάν.

Τι συμπεράσματα μπορούν να βγουν

Όπως φαίνεται σε όλες τις περιπτώσεις, η πίστη έχει πολλά στοιχεία μιας μορφής άμυνας ακόμα και ελπίδας, για την αντιμετώπιση κινδύνων ή προβλημάτων, δηλαδή τελικά αποτέλεσμα φόβου, άγνοιας και ελπίδας για το άγνωστο. Το παιδί για να αντιμετωπίσει το εχθρικό και άγνωστο ακόμα περιβάλλον, ο πιστός για να αντιμετωπίσει τον φόβο του θανάτου, η τράπεζα για να αντιμετωπίσει κάποιος καλύτερα την αξιοποίηση των χρημάτων και ο ή η σύζυγος, ότι θα αντιμετωπίσουν μαζί τις αντιξοότητες, την μοναξιά και ειδικά τον φόβο των γηρατειών. **Αυτό λοιπόν που κινεί την πίστη, είναι σε μεγάλο βαθμό ο φόβος, η ανησυχία, ή μη γνώση.** Δεν μπορούμε να ξέρουμε αν στο μέλλον η τράπεζά μας θα συνεχίσει να υπάρχει, ή αν ο άνθρωπός μας θα είναι πάντα δίπλα μας όπως τώρα. Παρ’ όλα αυτά με μη ορθολογικά κριτήρια, ή έστω με ελάχιστο

ορθολογισμό -αφού δεν γίνεται και αλλιώς, αποφασίζουμε να πάμε σε αυτή την τράπεζα, ή να βρούμε αυτόν τον σύντροφο, ελπίζοντας ότι η επιλογή μας ήταν καλή.

Επιλέγουμε από το περιβάλλον μας κάτι που μας φαίνεται σίγουρο, κάτι που εμπνέει εμπιστοσύνη για να του δείξουμε και εμείς εμπιστοσύνη. Με τους γονείς και την θρησκεία αυτό δεν γίνεται, επέλεξαν άλλοι για εμάς και δυνατότητα επιλογής δεν μας δίνεται παρά αρκετά αργά. Το πρόβλημα μάλιστα είναι ότι αν όλος ο κοινωνικός περίγυρος είναι έντονα θρησκευόμενος, η αλλαγή μας θα μας απομονώσει κοινωνικά, κάτι που κάνει την δυνατότητα επιλογής δυσκολότερη.

Ερχόμαστε τώρα στο θέμα της θρησκευτικής πίστης, γιατί αυτό είναι που μας ενδιαφέρει και τι μάθαμε από την πρακτική και την ορολογία. Η θρησκεία όχι μόνο προβάλλει ότι έχει λύσει το πρόβλημα του θανάτου, αλλά ισχυρίζεται ότι ξέρει όλες τις απαντήσεις για όλα τα προβλήματα του ανθρώπου, αλλά και για το πως δημιουργήθηκε ο άνθρωπος, το σύμπαν κλπ, επικαλούμενη μια απόλυτη γνώση που προήλθε υποτίθεται από τον θεό στο πολύ μακρινό παρελθόν. Παρόλα αυτά το βασικό στοιχείο της πίστης αυτής είναι η άγνοια, και η προσπάθεια αντιμετώπισης του φόβου με τις αστήριχτες θεωρίες αυτές, γιατί αν γνωρίζαμε όλες τις παραμέτρους, τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά. Απόδειξη αυτού είναι ότι υπάρχουν πολλές διαφορετικές θρησκείες και πολύ περισσότερες αιρέσεις στην κάθε μία, με διαφορετικές απαντήσεις σε όλα αυτά, αλλά το σημαντικότερο ότι η επιστήμη έχει αναιρέσει πάρα πολλά από τα πιστεύω και τις δοξασίες των θρησκειών, άσχετο αν αυτά ακόμα δεν έχουν γίνει συνείδηση στους πιστούς, ή φροντίζουν να τα ξεχνούν (διαβάστε σχετικά: Χριστιανισμός και επιστήμη, ή επίσης Ο Θεός και η πραγματικότητα και τέλος το Επιχείρημα της απιθανότητας).

Γίνεται όμως μια προσπάθεια από τις χριστιανικές ιστοσελίδες, να ταυτίσουν την εμπιστοσύνη σε μια θρησκεία, αυτό που λέμε πίστη, με την εμπιστοσύνη στην επιστήμη, για να θολώσουν την ποσότητα εμπιστοσύνης σε κάτι υπαρκτό, που είναι αντίστροφη της σκέτης πίστης σε κάτι απροσδιόριστο, ειδικά όταν σε αυτή εμπλέκεται και η γνώση. Για τον λόγο αυτό οφείλουμε να ξεχωρίσουμε την διαφορά γνώσης και πίστης.

Γνωρίζω σημαίνει έχω τις πλέον σίγουρες και αξιόπιστες πληροφορίες για κάτι.

Πιστεύω, όπως είδαμε, σημαίνει εμπιστεύομαι κάτι, ενώ οι πληροφορίες μου δεν είναι επαρκείς για τον λόγο αυτό όπως είδαμε και υπάρχουν πολλές σχέσεις,

τράπεζες και θρησκείες, γιατί αν είχαμε την γνώση ευθύς εξαρχής θα αποκτούσαμε μία σχέση, δεν θα υπήρχαν τόσες τράπεζες αλλά μία ή καμία, και δεν θα υπήρχαν πολλές θρησκείες αλλά μία ή καμία.

Η επιστήμη όμως είναι μοναδική, απευθύνεται σε όλους ανεξαρτήτως φυλής, θρησκευματος ή χρώματος, δεν εξαρτάται από τις τοπικές ιστορικο-κοινωνικές συνθήκες όπως η θρησκεία, και δεν μπορεί να είναι και διαφορετική, γιατί οι σίγουρες γνώσεις που έχουμε δουλεύουν συσσωρευτικά και όχι χωριστικά ή κάθε μία, για να έχουμε διαφορετικές επιστήμες με το ίδιο αντικείμενο.

Μπορούμε, λοιπόν, εμείς να λέμε ότι εμπιστευόμαστε την επιστήμη ότι κάποτε θα βρει το φάρμακο για τον καρκίνο, ή θα λύσει το πρόβλημα της οικολογικής καταστροφής, με την έννοια της συνήθειας, ότι δηλαδή στο παρελθόν έχει ήδη λύσει κάποια σημαντικά προβλήματα της ανθρωπότητας, χωρίς πραγματικά να ξέρουμε αν θα γίνει αυτό ή όχι. Ο ίδιος όμως ο επιστήμονας δεν πιστεύει απλά την επιστήμη του, την γνωρίζει και η διαφορά είναι τεράστια.

Γνωρίζω σημαίνει ότι έχω όλες τις πληροφορίες για αυτό, ότι για κάθε συγκεκριμένο αποτέλεσμα έχω συγκεκριμένη αιτία και ότι ένα πείραμα μπορώ να το επαναλάβει ο καθείς όσες φορές χρειαστεί με τα ίδια αποτελέσματα, κάτι που δεν μπορεί να γίνει στην θρησκεία. Στην θρησκεία που μπορεί να λέει “άγνωσται αι βουλαί του θεού”, ή για το ίδιο αποτέλεσμα, άλλοτε να φταίει η λίγη πίστη, άλλοτε ένας δαίμονας και άλλοτε να είναι δοκιμασία από τον Θεό, παίζοντας λεκτικά και σχιζοφρενικά νοητικά, μεταξύ της “ελεύθερης βούλησης” και των επιλογών του θεού περί απόλυτου προσδιορισμού, αγνοώντας εύσχημα ότι το ένα αποκλείει το άλλο.

Η πίστη στους γονείς, είναι το καλύτερο παράδειγμα για να αντιστοιχηθεί στην θρησκευτική: Το παιδί πιστεύει ακράδαντα στην αγάπη και φροντίδα των γονιών μέχρι να ενηλικιωθεί. Τότε στον άνθρωπο σταδιακά έρχεται η γνώση του κόσμου και της κοινωνίας και μπορεί να στηριχθεί στις δυνάμεις του μόνος του, η πίστη αυτή πλέον είναι άχρηστη. Η πίστη λοιπόν, τόσο σημαντική στα πρώτα βήματα του ανθρώπου αλλά και στο ξεκίνημα των διαπροσωπικών σχέσεων, κινείται σε αντιδιαστολή τόσο με την γνώση και φυσικά με την επιστήμη και ειδικά η θρησκευτική πίστη, πάντα θα κινείται σε ένα πεδίο ελλιπούς γνώσης, έντονου φαντασιακού και στην ελπίδα αναπόδεικτων και ανέφικτων προσδοκιών, μέχρι και αν έρθει κάποτε η γνώση. Οι στατιστικές που το αποδεικνύουν αυτό, είναι καθοριστικές για να καταλάβουμε ότι στις χώρες που κυριαρχεί η πίστη και η

θρησκεία, είναι πολύ πίσω, τόσο στην γνώση όσο και σε άλλες σημαντικές πολιτισμικές παραμέτρους, όπως η ελευθερία, η δημοκρατία κλπ. Το χρέος της κοινωνίας μας είναι να ενηλικιωθεί απλά.

Φιλίστωρ